

СЕКЦІЯ 4. СЕРЕДНЯ ОСВІТА

Горошкін І. О.,
канд. пед. наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання іноземних мов,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

УДК 372.881.1

Горошкін І. О. Мовленнєві ситуації як засіб формування іншомовних комунікативних вмінь учнів гімназії. *Трансформація освіти в контексті процесів глобалізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 березня 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 42 – 44.

МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

Складником організації освітнього процесу в процесі навчання іноземної мови є мовленнєва ситуація, яку дослідники розглядають у широкому соціокультурному контексті, оскільки її моделювання сприяє створенню умов для залучення здобувачів освіти до культури країни, мову якої вони опановують. На думку В. Скалкіна, мовленнєву ситуацію доцільно розглядати як сукупність умов, обставин, що спонукають розпочати спілкування, певним чином висловити думки, почуття, бажання й потреби [1].

Розгляд основних функцій мовленнєвих ситуацій в освітньому процесі показує їх орієнтацію на здійснення навчальної, розвивальної та стимулювальної функцій. Психологи (О. Бедлінський, Є. Гергель, І. Зимня, О. Сергеєнкова та ін.) встановили, що в підлітковому віці учням цікаві розмови, у яких ідеться про нові факти й відомості з різних галузей, про відносини і вчинки в певних ситуаціях. При цьому важливо забезпечувати як змістовність висловлень іноземною мовою, так і актуалізування опорних знань учнів, збагачення їхнього словникового запасу.

Відзначимо, що ситуації можна моделювати за допомогою різних способів, з-поміж яких особливе місце посідає наочність, словесний опис, інсценування. Наприклад, у 5 класі під час вивчення теми “Відпочинок і дозвілля” учні інсценують різні ситуації: “Відпочинок з друзями”, “Яке твоє хобі?”, “Мій улюблений вид спорту” тощо, для чого їм пропонуються завдання: розповісти про улюблений вид спорту, своє хобі та дозвілля, скласти діалоги з теми й розіграти їх парами або групами. Навчальні, розвивальні та виховні можливості мовленнєвих ситуацій в спілкуванні можуть бути реалізовані повною мірою за умови правильного розподілу ролей, коли учень виступає в образі певного персонажа, попередньо оцінивши ситуацію й події з різних позицій, що розширює соціальний досвід, учить ефективного спілкування, сприяє закріпленню лексичних одиниць, граматичних структур, збагаченню мовного інвентаря [1].

Мовленнєві ситуації розглядають як модель життєвих ситуацій, про які учні певного віку багато і охоче говорять. Вони потребують від здобувачів освіти наявності відповідного рівня знань іноземної мови. Тому вчитель, пропонуючи мовленнєві ситуації в освітньому процесі, має враховувати рівень іншомовної підготовки здобувачів освіти.

Ми вважаємо, що мовленнєва ситуація повинна бути адекватною реальному спілкуванню, зрозумілою учням, виховувати в них уважне й толерантне ставлення до однокласників, мотивувати до навчання, сприяти формуванню ключових компетентностей.

Важливо враховувати й ситуаційний характер мовлення, зокрема: хто говорить (пише)? про що? з якою метою? кому і за яких обставин?, також необхідно визначити, який результат спілкування передбачається отримати. Оскільки спілкування в реальному житті відбувається через потребу в реалізації певного комунікативного наміру, досягнення якого визначає результат мовного спілкування, у процесі взаємодії комуніканти виконують певні соціальні ролі, що виникають у різних сферах діяльності й реалізуються в конкретних мовленнєвих ситуаціях.

Моделювання в освітньому процесі типових ситуацій реального спілкування, що виникають в різних сферах життєдіяльності і стосуються різних тем, сприяє формуванню комунікативних умінь учнів, серед яких вміння правильно побудувати мовленнєву взаємодію, відповідну сфері і цілям спілкування, дотримуватися норм мовленнєвого етикету. Компонентами комунікативної ситуації є: відносини комунікантів (суб'єкти спілкування), об'єкт (предмет) розмови, ставлення суб'єкта (суб'єктів) до предмета розмови; умови мовного акту. Оскільки навчальна мовленнєва ситуація відтворює реальні умови, то її структура подібна до природної мовленнєвої ситуації [2].

У ситуаціях безпосередньої взаємодії реалізуються різні цілі, серед яких: спонукання співрозмовника до певних дій, отримання та передача інформації, установа між партнерами емоційних зв'язків і відносин, узгодження обопільних дій тощо.

Отже, мовленнєва ситуація є чинником, що визначає вибір комунікантами тієї чи тієї мовленнєвої дії, істотно впливає на процес спілкування, оскільки так звані природні ситуації в реальній комунікативній взаємодії можуть виникнути самі по собі. На відміну від них, спеціально створені (або штучні) навчальні мовленнєві ситуації вимагають: певного аналізу зовнішніх обставин і умов, в яких відбувається діалогічне спілкування; наявності вербального стимулу для визначення ролей комунікантів; виникнення відносин між ними тощо.

На основі вищевикладеного ми можемо зробити висновок, що навчальні мовленнєві ситуації, які застосовують на уроках, допомагають наблизити освітній процес до природних умов спілкування, навчити іншомовного спілкування в певних життєвих ситуаціях, сприяють формуванню вмінь орієнтуватися в них; мотивують до комунікації, стимулюють бажання говорити іноземною мовою. При цьому саме навчальна мовленнєва ситуація є основою ситуаційних завдань, що є одним із засобів формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Скалкин В. Л. Ситуация, тема и текст в лингвометодическом аспекте. Организация материала для устной речи. *Русский язык за рубежом*. 1983. № 3. С. 52 – 57.
2. Ляховицкий М. В., Вишневский Е. И. Структура речевой ситуации и ее реализация в учебно-воспитательном процессе. *Иностранные языки в школе*. 1984. № 2. С. 18 – 23.

Матвеева В. П.,

УДК 37.018.4

Белорусский государственный педагогический
университет имени Максима Танка, г. Минск

Матвеева В. П. Обеспечение среднего образования в дистанционной форме. *Трансформация образования в контексте процессов глобализации* : материалы Международной научно-практической конференции (Днепр, 12 марта 2021 г). Днепр : Международный гуманитарный исследовательский центр, 2021. С. 44 – 45.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДИСТАНЦИОННОЙ ФОРМЕ

Очевидными преимуществами образовательного процесса, организованного с использованием дистанционных образовательных технологий являются такие факторы как: снижение стоимости обучения для потребителя образовательных услуг, существенное снижение издержек для образовательных учреждений, относительная географическая независимость обучающихся, возможность обучения в удобном режиме, развитие конкуренции на рынке образовательных услуг и повышение качества образования.

Дистанционное образование за последние годы все активнее развивается как составляющая образовательного процесса в Беларуси. В рамках происходящих социокультурных изменений дистанционные формы образования также являются важной составляющей этих процессов. Эволюция дистанционного образования происходит как сама по себе, в силу объективных причин и предпосылок, так и в соотношении с изменениями в образовании вообще [1].

При этом дистанционное образование не отождествляется с заочными формами обучения. Принципы обучения на расстоянии были сформулированы и реализованы в США и Западной Европе еще в XIX веке [2]. В связи с ограниченными техническими возможностями обучение таким образом могло происходить только по переписке, с максимальными личностными усилиями ученика. В Советском Союзе также была разработана и применялась программа «обучения без визуального контакта» [3]. С развитием технических возможностей – изначально, радио и телевидения, звукозаписывающих, в дальнейшем видеозаписывающих, и, наконец, Интернета – дистанционные формы позволили получать образование на любом удалении от